

Варшава, 15.08.2014

**Дисидент Арон Атабек зазнає жорстокого поводження
в казахстанській в'язниці**

Відомого казахстанського дисидента і поета Арона Атабека перевели в слідчий ізолятор Павлодару, де йому створені нестерпні умови утримання. За спроби відстояти свої права його відправляють у карцер як «злісного порушника». Атабек заявляв про побиття з боку співробітників ізолятора, проте в МВС відмовилися порушувати кримінальну справу «через відсутність складу злочину». Лікарі слідчого ізолятора діагностували у Арона Атабека ішемічну хворобу серця, церебросклероз, остеохондроз, однак при цьому заявили, що «загальний стан засудженого задовільний». МЗС та офіс казахстанського омбудсмена також наполягають на тому, що Арон Атабек «отримує всю необхідну медичну допомогу» у виправній установі.

Політичний в'язень стверджує, що через пухлину колінного суглоба йому складно пересуватися. Проте лікарі зробили висновок, що Атабек рухає суглобом «у повному обсязі», а адміністрація ізолятора заборонила йому користуватися милицями, які йому надіслали правозахисники. Вірші дисидента конфісковують тюремники. Всупереч своїм міжнародним зобов'язанням, влада Казахстану закриває очі на факти жорстокого поводження щодо Арона Атабека.

Засудженого Арона Атабека кілька разів переводили з однієї виправної установи в іншу, при цьому тривалий час родичі та журналісти не знали про його місцезнаходження. Два рази після публікацій циклу опозиційних віршів його відправляли в одиночну камеру найбільш суворої в'язниці Казахстану в м. Аркалик. 04.12.2013 Арона Атабека відправили з колонії м. Каражал у слідчий ізолятор (СІЗО) м. Караганди. Казахстанська громадськість закликала перевести Атабека в колонію ближче до постійного місця проживання сім'ї. **Проте 07.04.2014 Атабек був етапований в СІЗО м. Павлодар (АП-162/1)¹, який знаходиться ще далі від дому, ніж попереднє місце ув'язнення дисидента.**

РЕПРЕСІЇ ЩОДО АРОНА АТАБЕКА В ПАВЛОДАРЬСЬКОМУ СІЗО

Після переведення Арона Атабека в Павлодар репресії проти нього продовжилися. 02.07.2014 **він повідомив своєму синові, що співробітники СІЗО були його кийком по голові та спині².** Міжнародна організація Pen International закликала владу Казахстану провести комплексне розслідування цих випадків³. Проте МВС заявило, що за результатами дослідчої перевірки фактів застосування тортур чи іншого жорстокого поводження, а також переслідування з політичних мотивів, «не було виявлено». Кримінальну справу не порушено «через відсутність в діях співробітників складу злочину».

За кілька днів в Павлодарському СІЗО Арон Атабек отримав 7 доган і двічі був відправлений в штрафний ізолятор. 18.04.2014 Атабек був визнаний «злісним порушником» і переведений в приміщення камерного типу. **21.05.2014 Арона Атабека знову відправили в карцер, де він**

¹ <http://rus.azattyq.org/archive/news/20140421/360/360.html?id=25356389>

² <http://rus.azattyq.org/content/aron-atabek-v-tyurme-svidanie-s-synom-askarom/25444405.html>

³ <http://www.pen-international.org/newsitems/call-to-action-kazakhstan-ill-poet-beaten-in-prison/>

перебував більше місяця. За словами дружини дисидента, Жайни Айдархан, в результаті перебування в карцері стан його здоров'я погіршився⁴.

Син поета Аскар Айдархан востаннє відвідував батька 02.07.2014. Згідно його слів, Арон Атабек дуже схуд і кульгає⁵. **Дисидент страждає від таких захворювань, як ішемічна хвороба серця, хронічний гастрит, церебральний склероз, болі поперекового таза, пухлина колінного суглоба і защемлення трійчастого нерва**⁶. Травми ноги та хребта, отримані ще під час зіткнень в Шанираці, дуже загострилися через умови тюремного ув'язнення. Згідно зі свідченнями самого Атабека, через пухлину колінного суглоба болі в нозі досягли такої сили, що він не може нею рухати і ледь пересувається. Арон Атабек неодноразово просив родичів і правозахисників вислати милиці або ціпок **Однак навіть після того, як правозахисники вислали йому необхідні предмети, Арон Атабек не може ними користуватися через заборону адміністрації колонії.**

Арон Атабек кілька разів звертався до адміністрації СІЗО з проханням відправити його на лікування в санітарне містечко і надати інвалідність. Після численних скарг до Атабека приходили представники Департаменту управління кримінально-виконавчої системи, судмедексперт, головний спеціальний лікар з Групи медичного забезпечення засуджених. **Представники державних структур після огляду Атабека робили висновки, що стан його здоров'я перебуває в межах норми.** Вони дорікали Атабеку тим, що він, звертаючись зі скаргами, намагається уникнути перебування у виправній установі⁷.

Родичі ув'язненого дисидента і казахстанські правозахисники неодноразово робили офіційні запити до державних інстанцій Казахстану⁸ з проханнями провести комплексне медичне обстеження та лікування Арона Атабека. **Усі відповіді державних органів мають приблизно однаковий зміст: стан Арона Атабека задовільний, тому він не потребує стаціонарного лікування.**

Прокуратура Павлодарської області повідомила правозахиснику Максу Бокаєву, що в квітні 2014 року на території СІЗО Атабеку було поставлено діагноз: **«Хронічний геморой в стадії ремісії. Поперековий остеохондроз в стадії ремісії. Ішемічна хвороба серця. Церебросклероз».** Лікарі також оглянули хворі суглоби Атабека і заявили: **«...руху в колінному суглобі в повному обсязі, нахили вперед і в сторони виконує».** **Павлодарська прокуратура** зробила висновок: **«На момент перевірки загальний стан засудженого є задовільним. Стаціонарного лікування не потребує».** Те ж саме заявили і в **Міністерстві внутрішніх справ**, зазначивши, що Атабек взятий на диспансерний облік і **«забезпечений необхідним наглядом і лікуванням».** 06.08.2014 офіс **казахстанського омбудсмена** зазначив, що Атабек **«медичним наглядом в умовах медичної частини установи забезпечений в повному обсязі».**

ВЛАДА РОЗПРАВЛЯЄТЬСЯ З «НЕЗРУЧНИМ» ГРОМАДСЬКИМ ДІЯЧЕМ

Арон Атабек увійшов до першого списку казахстанських політичних ув'язнених, створеного відомими правозахисниками і громадянськими активістами, в тому числі Зауреш Баталовою, Євгеном Жовтісом, Лукпаном Ахмедьяровим. Для багатьох представників казахстанського громадянського суспільства поет і дисидент Арон Атабек є моральним авторитетом. Правозахисник Макс Бокаєв припускає, що Атабек небезпечний для влади тим, що може на волі консолідувати навколо себе велику кількість політичних прихильників. **Казахстанська влада намагається не допустити, щоб політичні ідеї Арона Атабека набули широкого розголосу.** За словами Атабека,

⁴ <http://rus.azattyq.org/content/aktivisty-perezhyvayut-za-zdorovie-atabeka/25428692.html>

⁵ <http://rus.azattyq.org/content/aron-atabek-v-tyurme-svidanie-s-synom-askarom/25444405.html>

⁶ <http://socialismkz.info/?p=12472>

⁷ <https://www.facebook.com/notes/bakhytzhantoregozhina/новости-от-арона-атабека-письмо-от-14072014/836120679733852>

⁸ Адміністрація в'язниці, уповноважений з прав людини в РК, ККВС РК, Міністерство внутрішніх справ, Генеральна прокуратура, Президент РК.

адміністрації виправних установ вилучають його рукописи, які він відправляє родичам і друзям, і перенаправляють їх до Комітету національної безпеки⁹.

Постійні переміщення Атабека з однієї в'язниці в іншу також можна розцінювати як спосіб тиску на дисидента. За останні два роки Арон Атабек перебував у місцях позбавлення волі в 4-х різних містах: Каражалі, Аркалику, Караганді та Павлодарі. При цьому МВС не надавало законних підстав для переміщень Атабека¹⁰. Син Атабека стверджує: «Як я зрозумів з розмови з батьком, в Карагандинському СІЗО йому було гірше, ніж у в'язниці Каражал, куди він спочатку був направлений для відбування покарання. А в СІЗО Павлодару йому ще гірше, ніж в СІЗО Караганди»¹¹. **Син Атабека припускає, що, як помсту за опозиційну творчість у в'язниці, для батька підшукують місця із жорсткими умовами утримання, щоб зламати і підірвати його здоров'я.**

Зважаючи на закритість казахстанської пенітенціарної системи «незручний» ув'язнений може виявитися безправним, а його життя – цілком залежати від адміністрації в'язниці. Правозахисники наводять факти жорстокого поводження з Ароном Атабеком і вимагають від влади припинити розправу над дисидентом, проте представники офіційних структур заявляють, що права Атабека дотримуються в повній мірі. **Фундація «Відкритий Діалог» висловлює занепокоєння з приводу несамотійної позиції офісу казахстанського омбудсмена, який посилався на висновки прокуратури і МВС, але при цьому сам не відвідав Арона Атабека в СІЗО.** Обґрунтованість висновків державних органів і тюремних лікарів щодо стану здоров'я Атабека є сумнівною, оскільки експертизи були проведені без залучення представників незалежних громадських та міжнародних організацій.

Своїми діями стосовно Арона Атабека казахстанська влада грубо порушує не лише національне законодавство, але і Конвенцію ООН проти тортур та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Казахстан відмовляється вирішувати проблему систематичного застосування тортур в поліцейських відділках та місцях позбавлення волі. У зв'язку з підготовкою нової угоди про розширене партнерство і співробітництво між ЄС і Казахстаном, Європейський Союз повинен висловити свою принципову позицію, що однією з умов більш тісної співпраці є неприпустимість репресій опозиційних політиків, активістів, журналістів.

Закликаємо підтримати такі вимоги до казахстанської влади:

- Провести комплексне обстеження стану здоров'я Арона Атабека, в тому числі із залученням представників незалежних медичних гуманітарних рухів «Лікарі без кордонів» та «Міжнародний Червоний Хрест».
- Надати належну медичну допомогу Арону Атабеку, відправивши його на лікування в спеціалізовану тюремну установу (санітарне містечко).
- Надати Арону Атабеку доступ до відправлених йому предметів медичного призначення.
- Не допустити подальшого тиску на ув'язненого, забезпечити йому всі законні права на листування та побачення з рідними.

⁹ Такі дії не відповідають законній процедурі цензури листування засуджених. Згідно з «Правилами внутрішнього розпорядку виправних установ», кореспонденція, яка пройшла процедуру цензури, має знищуватися, про що ув'язнений інформується під підпис. Однак Арону Атабеку не повідомили, що його листи були вилучені і перенаправлені спецслужбам.

¹⁰ Згідно з наказом Міністра внутрішніх справ Республіки Казахстан «Про затвердження Правил переміщення засуджених до позбавлення волі», переміщення засуджених в іншу виправну установу здійснюється на підставі 1) судових актів; 2) запиту виправної установи про переміщення засудженого в зв'язку зі станом здоров'я; 3) для забезпечення безпеки ув'язненого; 4) через реорганізацію виправної установи. Однак МВС не посилалося на ці пункти, приймаючи рішення про переведення Атабека.

¹¹ <http://rus.azattyq.org/content/aron-atabek-v-tyurme-svidanie-s-synom-askarom/25444405.html>

-
- Надати казахстанським і міжнародним спостерігачам безперешкодний доступ до виправної установи для моніторингу дотримання прав Арона Атабека.
 - Провести детальне розслідування фактів тиску на Арона Атабека, а також утримання його в жорстоких умовах в виправних установах Каражалу, Аркалика і Павлодару.
 - Внести Арона Атабека до списку амністованих під час розгляду і прийняття наступного закону про амністію. Ми також закликаємо президента Казахстану розглянути можливість помилування Арона Атабека, а Уповноваженого з прав людини – подати відповідне клопотання про помилування.
 - Розглянути можливість звільнення Арона Атабека від відбування покарання у зв'язку з поганим станом здоров'я на підставі ст. 168 КВК РК.

Справа Арона Атабека має бути розглянута на найближчій 20-й сесії робочої групи Універсального періодичного огляду (УПО) як черговий приклад нехтування Казахстаном своїми міжнародними зобов'язаннями. У справі Арона Атабека казахстанська влада ігнорує рекомендації країн ООН в рамках УПО, зокрема:

- продовжувати докладати зусилля до ліквідації тортур і поліпшення умов утримання під вартою та забезпечення захисту прав ув'язнених;
- продовжувати керуватися принципом абсолютної нетерпимості до тортур і жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження і покарання;
- поліпшити умови у сфері прав людини в тюрмах, а також проводити незалежні розслідування за фактами насильства в тюрмах;
- створити механізм незалежного моніторингу всіх місць позбавлення волі відповідно до положень Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань з метою ефективного запобігання катувань;
- продовжувати вдосконалення судової системи з метою гарантувати права особам, які утримуються під вартою або в тюрмах;

Підтримати наші звернення можна, звернувшись за адресами:

- Державна установа АП-162/1 Управління Комітету кримінально-виконавчої системи, 140000, м. Павлодар, вул. Циолковського, тел. +7 (7182) 57-13-30;
- Прокуратура Павлодарської області: місто Павлодар, вул. Лермонтова, 3, тел. +77750106717;
- Президенту Казахстану Нурсултану Назарбаєву - Адміністрація Президента, будівля «Акорда», Лівий берег, м. Астана 010000, Казахстан, факс +7 7172 72 16;
- Уповноваженому з прав людини в Республіці Казахстан Аскару Шакірову - 010000, м. Астана, Лівий берег, Будинок Міністерств, 15 під'їзд; e-mail: ombudsman-kz@mail.ru, факс: +7 7172 740548;
- Голові Комітету кримінально-виконавчої системи МВС РК Бауржану Бердаліну - 010000, м. Астана, вул. Б.Майліна 2. Тел. +7 7172 72-30-26, +7 7172 72-30-37. Форма для звернень: <http://kuis.kz/kz/otinishter>;
- Міністру внутрішніх справ РК Калмуханбету Касимову - 010000, м. Астана, проспект Тауелсіздік, 1. Тел. +7 7172 72 24 93, +7 7172 71-51-89, e-mail: oraz-n@mvd.kz;
- Генеральному прокурору РК Асхату Даулбаєву - 010000, м. Астана, Будинок міністерств, під'їзд №2, вул. Оринборг, 8, Тел. : +7 7172 71-26-20, +7 7172 71-28-68;
- Міністру закордонних справ Республіки Казахстан Єрлану Ідрісову - 010000, м. Астана, Лівий берег, вул. Кунаєва, 31. Тел. : +7 (7172) 72-05-18, +7 (7172) 72-05-16, e-mail: midrk@mfa.kz;

Додаткова інформація

Політичний в'язень Арон Атабек вже більше 6 років перебуває за ґратами. Через житловий конфлікт 14.07.2006 в мікрорайоні Шанирак біля м. Алмати відбулися зіткнення між населенням і правоохоронними органами. Атабек був головою земельного та житлового комітету мікрорайону. За словами численних свідків, під час зіткнень з поліцією він намагався зупинити насильство. Однак 18.10.2007 суд засудив його до 18 років позбавлення волі в колонії суворого режиму за звинуваченням в організації масових заворушень. Поліція протягом п'яти днів в підвалі біла свідків Айбатиара і Бауіржана Ібрагімових, щоб ті дали обвинувачувальні свідчення проти Арона Атабека¹².

До засудження Арон Атабек активно займався опозиційною діяльністю, тому події в Шанираці могли стати лише приводом, щоб позбутися від небажаного громадського діяча. Перебуваючи в ув'язненні, Атабек продовжував критикувати режим Нурсултана Назарбаєва в своїх творах. У 2010 році в Єгипті йому була присуджена премія «Свобода творчості» (Freedom to Create) в номінації «Митець в ув'язненні»¹³. Раніше, 11.09.2012, Арон Атабек вже звертався зі скаргою на тортури з боку адміністрації колонії. В жорстоких тюремних умовах він самостійно переніс туберкульоз і пневмонію.

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Катерина Савченко - katerina.savchenko@odfoundation.eu

Ігор Савченко - igor.savchenko@odfoundation.eu

¹² <http://en.odfoundation.eu/a/3111,political-persecution-against-the-kazakhstan-dissident-aron-atabek>

¹³ <http://tirik.org/index.php/politzkmenu/aronmenu/item/224-aronatabekprofile>